

КАКО ЈЕ НАСТАЛА ЦРНА ГОРА: Цетиње су населили Херцеговци!

ИЗ ЗАПИСА ЧУВЕНОГ ИСТОРИЧАРА И АРХИМАНДРИТА НИЋИФОРА ДУЧИЋА (1832-1900)

КАКО ЈЕ НАСТАЛА ЦРНА ГОРА: Цетиње су населили Херцеговци!

Писао:
Магазин - Солмица
мај 20. 2017

Нићифор Дучић је био историчар, добровољачки командант и калуђер. Рођен је 1832. у Лугу на Требишњици поред Требиња.

Закалуђерио се са седамнаест година. Када је Књажевина Црна Гора објавила рат Турској, учествује у борбама против Турака заједно са војводом Петром С. Вукотићем по Старој Херцеговини.

Овај српски устанак је угушен на Петровдан 1862. године, а он се уз дозволу књаза Николе Петровића премјешта на Цетиње гдје је проглашен за архимандрита (највећи црквени чин). У кнежевини Црној Гори отворио је 10 школа и Богословију на Цетињу 1864. године.

Нићифор Дучић

До 16. вијека, није Црна Гора постојала, као држава, под тијем именом, нити је садашња Катунска нахија била насељена, изузевши Цетиње и још неколика мјеста. Вазда је била саставни дио старих српских земаља Превале (Дукље) или Зете.

Превала је прозвана Дукљом по имену римскога цара Диоклицијана у трећем вијеку послје Христа.

Најобичније јој је име: **Зета**. Мисли се, да је та област прозвана тако по имену ријеке Зете, која тече кроз садашње Бјелопавлиће, или **Превалу**, као најстарије **географско име** те покрајине, за које историја зна.

Високе и негда шумом покривене, а сада голе стијене **Катунске нахије**, које сиње море од западне стране вјечито запљускује, свагда су раздјељивале од сјеверне стране **стару Травунију и Оногошт, или нову Херцеговину од Зете**, увијек су биле природна међа **између те двије српске најстарије области на југу.**

Катунска је нахија од искони била горњозетска планина, у којој су Горњо-зећани имали своје катуне.

Зна се, да су и **Црнојевићи**, прије него што је и на њих дошао ред да владају у Зети, имали свој дио у планини **Ловћену** више Котора у садашњој **Катунској нахији**. А тако су и нека племена из садашње **Љешанске** нахије имала своје дјелове у истој планини и на њима своје катуне. **С тога се је садашња Катунска нахија тада звала Зетском планином. Па како су је од 16. до 17. вијека населили Срби већином из Херцеговине, тако је по катунима прозову: Катунска нахија.**

Пошто, дакле, војвода Иван Црнојевић и други пут 1482. год би нагнат, да коначно уступи најезди турској своју пријестоницу – Жабљак – и да потражи заклона у својој кршевитој планини: најприје се настани на ријеци Ободу у садашњој Ријечкој нахији, гдје је имао своје земље, кућу, винограде и млине. Ту остане око двије године, док му се није двор и покрај њега манастир на Цетињу довршио; па се тек 1484. год пресели с Обода на Цетиње, мало планинско пољанче под самом планином Ловћеном.

Исте године приложи својој новој задужбини – Цетињском манастиру (Зетској митрополији) један дио земље, неколика винограда и млина у Ријечкој нахији, и један дио планине Ловћена у Катунској нахији, поставивши у њ зетскога митрополита Висариона с калуђерима из манастира Врањине. **На хрисовуљи, којом је утврдио те своје обилате прилоге, и која је писана на ријеци Ободу у почетку 1484. год, потписан је: „Воевода Иван Црноевик, господар зетски“.**

По томе би се могло мислити, да се Црна Гора није звала тијем именом до пресељења у њу војводе Ивана Црнојевића; али се име „Црна Гора“ много раније находи споменуто у актима мљетачке архиве управо ондје гдје се говори о Катунској нахији. Ну, то име није означавало државу, докле су год српски владаоци владали Зетом.

С тога неки наши писци, погрешно спомињу име Црне Горе, као државе, прије 16. вијека.

У почетку, дакле, 16. вијека, кад се војвода Ђурађ Црнојевић са свијем одсели с Цетиња у Мљетке, и кад се племенски главари почеше прикупљати око цркве и тадашњега митрополита Вавила, почне то име добијати политичко државно значење, које су црногорски сусједи постојано називали и писали: **Мљечићи „Монтенегро“; а Турци „Карадаг“.**

Од чега је Црна Гора тако прозвана, мучно је то поуздано одредити.

Старци у Црној Гори, које сам за то питао, одговорише ми: **„прозвана је по имену Црнојевића Ива“.**

А тако мисли и Д. Милаковић, писац до сада најбоље црногорске историје, који то питање није критички расправио, ни начисто извео.

Неки писци мисле, да је Црна Гора тако названа са честе погибљи турске војске у њезинијем кланцима и клисурама.

Племенска подвојеност, међусобна мржња крвне освете довеле су Црну Гору тада до слабости, тако да су нека племена уз пркос другима почела давати харач скадарском везиру! Тако несрећно стање трајало је све до краја 17. вијека и **владике Данила**. Тај мудри и јуначки владика, пошто је **и сам пострадао од Турака у Подгорици**, науми и у договору с поузданијим племенским главарима особито с Мартиновићима с Цетиња, који су се непрестано Турцима одупирали, **истријеби све потурице у Црној Гори 1702. год.** Тада се Црна Гора опет поврати у своје пређашње међе, које је имала у почетку 16. вијека, и које сам мало прије обиљежио. И од тада је Црна Гора једнако била страшна Турцима; била њихова гробница.

Црна је Гора остала у споменутијем међама до многозаслужнога **владике Петра Првог Петровића**, и док су вриједни Бјелопавлићи, с помоћу Црногораца, под заповијешћу истога владике, одржали **побједу над Бушатлијином војском најприје под Мартинићима 1796. године**; за тијем до неколико мјесеца исте године Црногорци такође под заповијешћу владичином **у Крусама и Бусовнику у Љешанској нахији**, готово са свијем потукли опет Бушатлијину војску, гдје је и Махмуд паша Бушатлија погинуо.

Тада се добровољно сједине с Црном Гором Бјелопавлићи и Пипери; те се тако црногорске међе рашире до Спужа, ријеке Мораче и Роваца.

По том, 1821. године, босански везир Делалудин, пошаље својега Делибашу с војском из Босне и Херцеговине, да покори **херцеговачка племена: Дробњаке, Морачу и Ровца**; тада Бјелопавлићи прискоше у помоћ Херцеговцима, те сасвијем разбију турску војску у Морачи. По том се Морачани и Ровчани добровољно сједине с Црном Гором. А Дробњаци, које раздваја од Мораче планина Јаворје, остану опет и преко воље под турском влашћу.

Црна Гора је насељена из разнијех племена. Племе је постало из породице, и има два појма: ужи – једно братство; а шири – један приједјел, у којему живе неколика разна братства разрођена од једне породице и од насебина разнијех приселица, које су својим насељем добиле право племена, у којему станују.

Ради лакшега појма навешћу овдје **племе Његуше**, у којему живе: **Хераковићи, Петровићи, Раичевићи, Радоњићи, Богдановићи, Пророковићи, Врбице** итд.; разна братства, а једно племе у ширем, административном и војничком појму. Хераковићи су и Петровићи, Раичевићи и Радоњићи гране једнога стабла; а Врбице су приселице, добивши приједјелно племенско право.

Свако братство има својега родоначелника, од којег води своје поријекло и по којему има (с неким гдје гдје изузецима) своје презиме, на примјер Хераковићи од Херака; Раичевићи од Раича.

Кад је већ овдје ријеч о Његушима, Хераку и Раичу, проговорићу неколике о њима на основу народнога предања: **Херак и Раич су рођена браћа, доселивши се у Црну Гору из Херцеговине испод планине Његоша, у првој половини 16. вијека**; настане се на малом пољицу, или планинском котлу на обронку Ловћена под Штировником више Котора; прозову се Његоши за спомен својега старога завичаја и у њему планине тога имена, која раздваја Бањане од Дуге.

Од Херака, као што сам казао, постало је братство: Хераковићи; а од Раича: Раичевићи. Из братства су Хераковића: Петровићи; кућа, која влада у Црној Гори од владике Данила 1700. године до данас; прозвавше се тијем презименом послѣ владике Данила, који се је до своје смрти потписивао: „Данило Хераковић Његош.“ По Његовој смрти прозову му се синовци (**од којих су и владике Василије и Сава**) **Петровићи по оцу Петру.** И, као што су од Петровића из огранка Хераковића бивале нашљедне владике од 1700. до 1851. године, тако су **од Радоњића из огранка Раичевића бивали гувернадуре од 1718. до 1831. године**; а те је године гувернадурство укинута, као што сам већ то споменуо.

По укинућу гувернадурства, Радоњићи су опет задржали у својему братству: војводство и сенаторство.

Готово су сву Катунску нахију населили херцеговачки ускоци од 16. до 17. вијека, управо у оно мучно доба, кад потурчени великаши српске крви и поријекла управљаху турском царевином и рађаху, да се српско хришћанство претвори у српско мухамеданство, што им не пође за руком онако, како су они жељели.

Тако су: Цетињани, Ђеклићи, Цуце и Бјелице из Гацка; Хераковићи и Раичевићи из Бањана из Херцеговине; а Озринићи, од којих су и Вукотићи, по свој прилици, из Босне из Озрена, доселивши се у 16. вијеку вијеку најприје у Далмацију, а када Турци и тамо продру, Озринићи отиду у Црну Гору и населе се на Чеву.

Свако је племе имало од најстаријих времена својега или кнеза, или војводу; а нека су имала и једно и друго.

А 1718. године уведено је у Црној Гори и сердарство, те је тако свако племе добило и својега сердара.

А године 1831. установом Сената, постане у сваком племену и сенатор.

Године 1851. кнез Данило укине кнезове и кнежине, и замијени их капетанима и капетанијама.

И тако сада свако племе има својега: **војводу, сенатора, сердара и капетана**. У неким је племенима једно исто лице војвода и сенатор; а у неким војвода из једнога, а сенатор из другога братства.

Колико су Црногорци на бојноме пољу храбри, толико су, пред строгошћу апсолутне владавине – меки, немајући јаснога појма о грађанским правима и дужностима! Узрока томе има више, између којих је и сиромаштво. А народна пословица вели: „Сиромах човјек, готов Ђаво.“